

บทความวิจัย (Research Article)

ผลของการจัดกิจกรรมการเล่นสื่่ววัสดุปลายเปิดที่มีต่อทักษะการคิดยืดหยุ่น ของเด็กปฐมวัย

THE EFFECTS OF LOOSE PARTS PLAY ACTIVITY PROVISION ON FLEXIBLE THINKING SKILL OF YOUNG CHILDREN

Received: June 16, 2021

Revised: June 14, 2021

Accepted: June 16, 2021

ฐิติรัตน์ รอดทอง^{1*} ปิยะนันท์ หิรัญชัยโลธร² และชลาธิป สมานิติ³
Thitirat Rodthong^{1*} Piyannan Hirunchalothorn² and Chalutip Samahito³

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์^{1,2,3}Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: Thitirat.ro@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทักษะการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นสื่่ววัสดุปลายเปิด กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กชายและเด็กหญิงที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนวัดโคกจำหลัก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่่ววัสดุปลายเปิด จำนวน 24 แผน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2 การสร้างสถานการณ์ ขั้นที่ 3 การดำเนินกิจกรรม และขั้นที่ 4 การสรุปผล และแบบสังเกตพฤติกรรมการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ข้อมูลทางสถิติ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นสื่่ววัสดุปลายเปิด มีทักษะการคิดยืดหยุ่นหลังการจัดกิจกรรมการเล่นสื่่ววัสดุปลายเปิดในระยะเวลาที่ 3 สูงกว่าระยะที่ 1 และระยะที่ 2 โดยด้านที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ ด้านปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกับเพื่อน รองลงมาคือ ด้านรับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้ใหญ่ ด้านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และด้านปรับเปลี่ยนกิจกรรมและวิธีการให้เข้ากับสถานการณ์

คำสำคัญ: สื่่ววัสดุปลายเปิด ทักษะการคิดยืดหยุ่น ปฐมวัย

Abstract

The objective of this research was to change flexible thinking of young children who received loose parts play activities. The target group in the research were 16 male and female children between 5-6 years old studying in kindergarten level 3, second of academic year 2020, Wat Kok Cha La School under Private Education Committee. The tools used in the research were 24 plans of loose parts play activity consisting of 4 steps: step 1 creating interest, step 2 creating situation, step 3 activity operation and step 4 conclusion and behavior observation form of flexible thinking of young children. Quantitative data were analyzed by statistical data. frequency, means, standard deviation and qualitative data analysis were acquired content analysis and descriptive narration. From the research, it was found that young children who received loose parts play

activities for flexible thinking in Phase were 3 higher than Phase 1 and Phase 2. The aspect with the most change was the aspect of changing role in conducting activity with friends and then it was the aspect of exchanging opinion with adults, the aspect of participation in solving conflict and the aspect of changing activity and methodology to suit situations.

Keywords: Loose Parts Plays, Flexible Thinking, Young Children

บทนำ

เด็กเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งเพราะเป็นความหวังของครอบครัว เป็นผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นมนุษยชาติอันเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศอนาคตของประเทศชาติจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของเด็ก เพราะฉะนั้นเด็กที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ มีพัฒนาการในทุกๆ ด้านที่เหมาะสมกับวัย ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและจริยธรรม จะเป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ดังที่ปรัชญาการศึกษา ปฐมวัยในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กล่าวว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรักความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพ ชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (Office of Academic Affairs and Educational Standards, 2017, p. 2)

นอกจากนี้ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นวิกฤตที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวมที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลและแก้ไขอย่างเร่งด่วนมี 3 ประเด็น (Jatisathien et al., 2017, pp. 8-9) ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาที่พัฒนาเด็กปฐมวัยแบบแยกส่วนที่เน้นด้านสติปัญญาเป็นหลักและไม่ให้ความสำคัญกับพัฒนาการด้านอื่น อนึ่งการพัฒนาทางด้านสติปัญญานั้นไม่ครบถ้วนตามที่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดไว้ การละเลยการส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และการอ่านส่งผลให้เด็กไม่รักการอ่าน ขาดการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เด็กพัฒนาได้ไม่เต็มศักยภาพและไม่เพียงพอต่อการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ 2) การจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับพัฒนาการ และการทำงานของสมอง เช่น การเร่งอ่านเขียนทั้งที่เด็กยังไม่มีความพร้อมในการทำกิจกรรมแบบเดียวกันทั้งห้อง การเรียนรู้ผ่านแบบฝึกหัด การนั่งฟังครูอธิบายเจบบๆ ทั้งวัน การจัดการศึกษาในลักษณะนี้เป็นการพัฒนาเด็กอย่างไม่เป็นองค์รวมและไม่สอดคล้องกับพัฒนาการความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กและการทำงานของสมอง และ 3) การจัดการศึกษาที่เน้นด้านความรู้ที่ครูเป็นผู้บอก อธิบาย ออกคำสั่ง เด็กเป็นผู้รับข้อมูล เด็กไม่ได้ลงมือกระทำ สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง ส่งผลให้เด็กขาดโอกาสที่จะพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งทักษะชีวิตที่เด็กปฐมวัยจะต้องเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ได้แก่ ทักษะยืดหยุ่นปรับตัวได้กับทุกสถานการณ์ กล้าคิด กล้าทำ และสามารถกำหนดชีวิตตนเองได้ ทักษะภาวะผู้นำมีความพร้อมรับผิดชอบในสิ่งที่ ตนทำและพร้อมตัดสินใจอยู่กับความแตกต่างหลากหลายวัฒนธรรมและสังคมได้ ยอมรับผู้อื่นและอยู่ร่วมกับคนที่แตกต่างได้อย่างสันติสุขทำงานเป็นและทำงานมีประสิทธิภาพ (Harmmethee, 2018, pp. 29-31)

ดังนั้น การคิดยืดหยุ่นจึงมีความสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยเพราะเป็นการฝึกให้เด็กมีความสามารถในการเปลี่ยนมุมมองความคิด คิดยืดหยุ่นพลิกแพลง คิดนอกกรอบ และสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ไม่ยึดติดอยู่กับสถานการณ์ หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งจนทำให้เกิดผลกระทบด้านลบ ยอมรับในสิ่งที่แตกต่างจากเดิมได้ และมีความยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีที่หลากหลาย (Chutabhakdikul et al., 2017) ซึ่งความสามารถทางการเคลื่อนย้ายอย่างอิสระจากสถานการณ์/กิจกรรมหนึ่งไปอีกสถานการณ์/กิจกรรมหนึ่ง หรือมีมุมมองของปัญหาไปเป็นอย่างอื่นในสภาวะแวดล้อมที่ต้องการหัวใจสำคัญคือการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่อดทน ความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหา การเปลี่ยนความสนใจหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงจุดสนใจจากความเชื่อที่มีผลต่อพฤติกรรมหนึ่งเป็นอื่นๆ การเปลี่ยนแปลงจากงานหนึ่งไปสู่งานหนึ่ง เปลี่ยนจากสถานที่แห่งหนึ่งไปอีกแห่งหนึ่ง มีความมุ่งมั่นในการคิดหรือยอมรับความแตกต่างของวิธีการแก้ปัญหาและความสามารถในการอธิบายความยืดหยุ่นของพฤติกรรมในกิจกรรมแบบวันต่อวันได้ ความบกพร่องด้านการปรับเปลี่ยน เป็นความสามารถ

ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนหรือคิดหาวิธีที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาในขณะที่ความยุ่งยากเหล่านี้หากรุนแรงขึ้นต้องใช้ความอดทนมากผู้ดูแลอธิบายว่าเด็กมีความยุ่งยากใจสำหรับการเปลี่ยนวิธีอย่างมากหรือไม่ยืดหยุ่น เช่น เด็กมักจะทำกิจวัตรเดิมๆ ซ้ำๆ บางรายเด็กจะไม่สามารถหยุดความตั้งใจในเรื่องที่สนใจได้หรือไม่สามารถเปลี่ยนความคิดให้ออกจากความผิดหวังได้หรือไม่ยอมรับในสิ่งที่ไม่เป็นไปตามที่ต้องการ หรือมีพฤติกรรมที่ตายตัวไม่สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นการปรับเปลี่ยนความคิดจึงสรุปได้ว่าเป็นการกระทำหรือยืดหยุ่นความคิดเมื่อจำเป็น รู้จักเปลี่ยนมุมมองคิดอิสระนอกกรอบได้ โดยสามารถทำงานหลายอย่างสลับไปมาได้ เช่น ยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่น มีสมาธิ ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ รับผิดชอบหน้าที่ประจำวัน ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและยอมรับความแตกต่างที่เกิดขึ้นกับตนเอง (Gioia et al., 2000, pp. 17-20; Isquith & Gioia, 2008)

การจัดกิจกรรมการเล่นสื่อบอร์ดเปิดเป็นการเล่นที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ มีขอบเขตกว้างในการเล่น โดยเล่นกับวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ มีการจัดสภาพแวดล้อมแบบปลายเปิด ไม่จำกัด ไม่มีกฎเกณฑ์ ในการให้เด็กเลือกเล่น และที่สำคัญเด็กต้องเกิดประสบการณ์ตรงจากการเลือกเล่นวัสดุ เด็กที่เล่นจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ตามจินตนาการ การเล่นวัสดุสร้างสรรค์ ช่วยส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา กล้าตัดสินใจ รู้จักวางแผน และยอมรับรู้คุณค่าของตนเอง เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่สามารถกำหนดเป้าหมายในการเล่น สามารถยอมรับข้อผิดพลาดของตนเอง โดยเด็กจะเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ (Mincemoyer, 2016) การเล่นสื่อบอร์ดเปิดช่วยส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ ค้นหาและค้นพบคำตอบด้วยตนเองเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาพฤติกรรมทางสังคม การผลัดกันเล่น การเป็นผู้นำ การร่วมมือ โดยเฉพาะทักษะการคิดยืดหยุ่นที่เกิดจากการปรับเปลี่ยนบทบาทหรือหน้า วิธีการเล่นที่รวมถึงการตัดสินใจร่วมกันเพื่อสร้างกติกาในการเล่น นอกจากนี้ ยังช่วยเด็กพัฒนาความมั่นใจ และทักษะการแก้ปัญหาผ่านการผจญภัยและความท้าทาย จากเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำการเล่นสื่อบอร์ดเปิดมาใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัย เนื่องจากการเล่นสื่อบอร์ดเปิดนั้นเป็นการเล่นที่เด็กได้ออกแบบเลือกใช้วัสดุที่เด็กสนใจและหาได้รอบจากรอบ ๆ ตัวเด็ก เด็กได้เล่นและทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนอย่างอิสระ ในระหว่างการเล่นเด็กได้ใช้ความคิดไปตามเรื่องราวที่เด็กเล่น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แก้ไขปัญหาสถานการณ์ไปพร้อมๆ กัน รู้จักแบ่งปัน เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็นอยากลองทำตามความคิดของตนเองที่เด็กสนใจเพื่อที่เด็กนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัยต่อไป

คำถามการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อบอร์ดเปิดมีทักษะการคิดยืดหยุ่นสูงขึ้นหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทักษะการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อบอร์ดเปิด

สมมติฐานการวิจัย

การทดลองระยะที่ 3 ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อบอร์ดเปิดมีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการคิดยืดหยุ่นสูงกว่าระยะที่ 1 และระยะที่ 2

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ เด็กชายและเด็กหญิงที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดโคกเจ้าหล่า สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 16 คน

ด้านตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ตัวจัดกระทำ คือ กิจกรรมการเล่นสื่อดีวัสดุปลายเปิด และ 2) ตัวแปรตาม คือ ทักษะการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัย

ด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โดยใช้เวลาการทดลองรวมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 แผน แผนละ 4 ขั้นตอน ในวันที่ 1 วันที่ 2 และวันที่ 3 ของสัปดาห์ ระหว่างเวลา 10.20-11.00 น. ใช้เวลาวันละ 40 นาที ในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์ รวมใช้เวลาแผนละ 120 นาที ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2564 – เดือนมีนาคม 2564

วิธีการวิจัย

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีวัสดุปลายเปิด โดยปรับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จากแนวคิดของ Mincemoyer (2016); Caruana and Daniela (2013) เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีวัสดุปลายเปิด จำนวน 24 แผน

1.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดยืดหยุ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบสังเกตพฤติกรรมในแต่ละองค์ประกอบให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย โดยศึกษาจาก Gioia et al. (2000, pp. 17-20); Isquith and Gioia (2008) และ Scott (2019)

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ เด็กชายและเด็กหญิงที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดโคกเจ้าหล่า สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 16 คน โดยผู้วิจัยเป็นครูประจำชั้นอนุบาล 3 ซึ่งโรงเรียนวัดโคกเจ้าหล่าเป็นโรงเรียนเอกชนเพื่อการกุศล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีวัสดุปลายเปิด โดยมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีวัสดุปลายเปิดเพื่อให้เนื้อหา มีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ โดยเรียงลำดับจากหน่วยการเรียนรู้ที่เด็กกำลังเรียนอยู่ในขณะนั้น

3.1.2 การจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีวัสดุปลายเปิด ผู้ศึกษาพัฒนาแผนจำนวน 24 แผน โดยผู้วิจัยพัฒนามาจากแนวคิดของ Mincemoyer (2016); Caruana and Daniela (2013) ได้ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การสร้างความสนใจ หมายถึง การนำเด็กเข้าสู่กิจกรรม โดยใช้นิทานและคำถามกระตุ้นให้เด็กได้มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนรู้และการเล่นสื่อดีวัสดุปลายเปิด

ขั้นที่ 2 การสร้างสถานการณ์ หมายถึง ครูและเด็กร่วมกันสร้างสถานการณ์ แนะนำสื่อดีวัสดุปลายเปิด ได้แก่ วัสดุจากธรรมชาติ สิ่งของที่ทำได้จากไม้ พลาสติก โลหะ เซรามิกหรือแก้ว ผ้าหรือริบบิ้น และบรรจุภัณฑ์ เด็กแบ่งกลุ่มและร่วมกันวางแผนในการทำกิจกรรม

ขั้นที่ 3 การดำเนินกิจกรรม หมายถึง เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองโดยการออกไปสำรวจ สัมผัส หยิบ จับ วัสดุอุปกรณ์ ได้คิด ลองผิดลองถูก แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันกับเพื่อน ครูเปิดโอกาสให้เด็กเล่นอย่างอิสระและสังเกต สอบถาม รับฟังเด็กในระหว่างที่เด็กทำกิจกรรมการเล่นสื่อดีวัสดุปลายเปิด

ขั้นที่ 4 การสรุปผล หมายถึง เด็กได้เพิ่มเติม ปรับเปลี่ยน ต่อยอดผลงาน ตั้งชื่อผลงานและนำเสนอผลงานจากการทำกิจกรรมการเล่นสื่อดีวัสดุปลายเปิด

3.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัย โดยมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

3.2.1 กำหนดโครงสร้างของแบบสังเกต โดยปรับปรุงมาจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดยืดหยุ่นของ Gioia et al. (2000, pp. 17-20); Isquith and Gioia (2008) และ Scott (2019) ผู้วิจัยได้กำหนดพฤติกรรมการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัยเป็น 4 องค์ประกอบ คือ ด้านปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกับเพื่อน ด้านปรับเปลี่ยนกิจกรรมและวิธีการให้เข้ากับสถานการณ์ ด้านรับฟังหรือแลกเปลี่ยนความคิดจากผู้ใหญ่ และด้านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

3.2.2 สร้างคู่มือประกอบการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัย

4. การตรวจสอบหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ผู้วิจัยนำแผนการจัดกิจกรรม จำนวน 24 แผน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาคุณภาพ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน (Kajornsinsin, 2005) ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีความเห็นว่าเหมาะสมมาก

3 คะแนน หมายถึง มีความเห็นว่าเหมาะสมปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีความเห็นว่าเหมาะสมน้อย

1 คะแนน หมายถึง มีความเห็นว่าเหมาะสมน้อยที่สุด

ซึ่งผลการประเมินคุณภาพมีคะแนนเท่ากับ 4.42 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมระดับมาก สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมได้ ประเด็นปรับแก้คือ ปรับขึ้นสร้างสถานการณ์ โดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการสร้างสถานการณ์ ผู้วิจัยปรับแก้ให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

4.2 ผู้วิจัยนำแบบสังเกตพฤติกรรมการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของคำสั่งหรือข้อกำหนด สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เกณฑ์การให้คะแนน และรูปแบบการบันทึก ซึ่งผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาพบว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ทุกรายการ โดยค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้มากกว่า 0.50 ขึ้นไป ประเด็นปรับแก้ คือ การใช้คำอธิบายรายละเอียดของพฤติกรรมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยปรับแก้ให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยดำเนินการยื่นเอกสารขอความร่วมมือในการทำวิจัย เพื่อติดต่อขออนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโคกเจ้าหล่า จังหวัดกรุงเทพมหานคร ในการขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

5.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างการจัดกิจกรรม โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ในระหว่างการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 1 ระยะที่ 2 ในระหว่างการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 5 และระยะที่ 3 ในระหว่างการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 8 โดยใช้เวลาการทดลองรวมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 แผน ในวันที่ 1 วันที่ 2 และวันที่ 3 ของสัปดาห์ ระหว่างเวลา 10.20 - 11.00 น. ใช้เวลาวันละ 40 นาที ในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์ รวมใช้เวลาแผนละ 120 นาที โดยผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมาในขณะทำกิจกรรม

6. วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลเสนอ

6.1 ผู้วิจัยดำเนินการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น

6.2 ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัย มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

6.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัยมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการเรียบเรียง จัดคำตอบให้เป็นหมวดหมู่ และนำเสนอในรูปแบบของความเรียงตามประเด็นที่ศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการเปลี่ยนแปลงการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีวัสดุปลายเปิด

ตาราง 1 ผลการเปลี่ยนแปลงการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวม

(N=16)

กลุ่มเป้าหมาย	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D
ระยะที่ 1 (สัปดาห์ที่ 1)	16	3.93	2.14
ระยะที่ 2 (สัปดาห์ที่ 5)	16	9.57	0.97
ระยะที่ 3 (สัปดาห์ที่ 8)	16	15.35	0.61

จากตาราง 1 ผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมาในระหว่างการทำกิจกรรม พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัยโดยภาพรวม ระยะที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีวัสดุปลายเปิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.14 ระยะที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีวัสดุปลายเปิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.97 และระยะที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีวัสดุปลายเปิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัยโดยภาพรวม ระยะที่ 1 ระยะที่ 2 และระยะที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีวัสดุปลายเปิดมาเปรียบเทียบกัน พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัย ระยะที่ 3 มีความเปลี่ยนแปลงสูงกว่า ระยะที่ 1 และระยะที่ 2

ผลการเปลี่ยนแปลงการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัย รายด้านที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีวัสดุปลายเปิด

ตาราง 2 ผลการเปลี่ยนแปลงการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัย รายด้าน

(N=16)

การคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัย	กลุ่มเป้าหมาย	$\bar{X}$	SD
ปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกับเพื่อน	ระยะที่ 1 (สัปดาห์ที่ 1)	1.00	0.96
	ระยะที่ 2 (สัปดาห์ที่ 5)	3.00	0.73
	ระยะที่ 3 (สัปดาห์ที่ 8)	3.93	0.25
ปรับเปลี่ยนกิจกรรมและวิธีการให้เข้ากับสถานการณ์	ระยะที่ 1 (สัปดาห์ที่ 1)	1.25	0.93
	ระยะที่ 2 (สัปดาห์ที่ 5)	2.25	0.44
	ระยะที่ 3 (สัปดาห์ที่ 8)	3.62	0.50
รับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้อื่น	ระยะที่ 1 (สัปดาห์ที่ 1)	0.62	0.86
	ระยะที่ 2 (สัปดาห์ที่ 5)	2.18	0.40
	ระยะที่ 3 (สัปดาห์ที่ 8)	3.69	0.48
มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง	ระยะที่ 1 (สัปดาห์ที่ 1)	1.12	0.80
	ระยะที่ 2 (สัปดาห์ที่ 5)	2.12	0.34
	ระยะที่ 3 (สัปดาห์ที่ 8)	3.81	0.40

จากตาราง 2 ผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมาในระหว่างการทำกิจกรรม พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัย โดยพิจารณาเป็นรายด้านในระยะที่ 3 สูงกว่าระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยในระยะที่ 3 ที่มีความเปลี่ยนแปลงสูงสุดคือด้านปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกับเพื่อน ส่วนค่าเฉลี่ยในระยะที่ 3 ที่มีความเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุดคือด้านปรับเปลี่ยนกิจกรรมและวิธีการให้เข้ากับสถานการณ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีวัสดุปลายเปิดสามารถพัฒนาทักษะการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมระยะที่ 3 มีความเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น

และผู้วิจัยได้ทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมความคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด ผู้วิจัยของสรุปในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

ระยะที่ 1 ด้านปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกับเพื่อน เด็กยังไม่ค่อยยอมรับการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบในระหว่างการเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน เด็กยังยึดติดว่าตนเองจะต้องเล่นในบทบาทเดิมและมีหน้าที่ในการทำกิจกรรมเหมือนเดิมทุกครั้ง ด้านปรับเปลี่ยนกิจกรรมและวิธีการให้เข้ากับสถานการณ์ เด็กยังสับสนในการทำกิจกรรมถ้ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นก็ไม่สามารถทำกิจกรรมได้ต่อไป ด้านรับฟังหรือแลกเปลี่ยนความคิดจากผู้ใหญ่ เด็กหาข้อมูลมาจากแหล่งต่างๆ ได้แต่ยังไม่สามารถนำมาปรับใช้ในการทำกิจกรรมของตนเอง และยังไม่กล้าที่จะสอบถาม ชักถามในสิ่งที่ตนเองยังไม่ค่อยเข้าใจจากครู ด้านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ในระหว่างการทำกิจกรรมเด็กยังไม่ค่อยสนใจรับฟังความคิดเห็นจากเพื่อน ไม่กล้าตัดสินใจหรือเลือกที่จะทำกิจกรรม

ระยะที่ 2 ด้านปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกับเพื่อน เด็กเริ่มยอมรับการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบในระหว่างการเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในบางช่วงที่ทำกิจกรรม ด้านปรับเปลี่ยนกิจกรรมและวิธีการให้เข้ากับสถานการณ์ เด็กเริ่มปรับเปลี่ยนกิจกรรมหนึ่งไปอีกรายการหนึ่งได้ตรงตามเงื่อนไขที่วางไว้และเข้าใจในการทำกิจกรรมปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมได้เมื่อเจอสถานการณ์ปัญหา ด้านรับฟังหรือแลกเปลี่ยนความคิดจากผู้ใหญ่ เด็กหาข้อมูลมาจากแหล่งต่างๆ ได้ และเริ่มนำข้อมูลที่ได้นำมาปรับใช้กับงานของตนเอง เริ่มซักถามสอบถามครูเมื่อไม่แน่ใจในการทำกิจกรรม ด้านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง เด็กเริ่มมีการพูดคุยปรึกษากันในระหว่างการทำกิจกรรม เลือกและตัดสินใจในการทำกิจกรรมได้ในบางช่วงเวลาของการทำกิจกรรม

ระยะที่ 3 ด้านปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกับเพื่อน เด็กยอมรับการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบในระหว่างการเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้อย่างชัดเจนในทุกช่วงของการทำกิจกรรม ด้านปรับเปลี่ยนกิจกรรมและวิธีการให้เข้ากับสถานการณ์ เด็กปรับเปลี่ยนกิจกรรมหนึ่งไปอีกรายการหนึ่งได้ตรงตามเงื่อนไขที่วางไว้โดยที่ครูไม่ต้องชี้แนะ ปรับเปลี่ยนเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมเมื่อเจอสถานการณ์ปัญหา ด้านรับฟังหรือแลกเปลี่ยนความคิดจากผู้ใหญ่ เด็กหาข้อมูลมาจากแหล่งต่างๆ ได้เพิ่มขึ้นจากเดิม และนำข้อมูลที่ได้นำมาปรับใช้กับงานของตนเอง ซักถามสอบถามครูเมื่อไม่แน่ใจหรือไม่เข้าใจในการทำกิจกรรม ด้านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง เด็กปรึกษากันในระหว่างการทำกิจกรรม พูดคุย อธิบายให้เพื่อนเข้าใจในการวางแผนการทำกิจกรรมเลือกและตัดสินใจในการทำกิจกรรมได้

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการเล่นวัสดุปลายเปิดที่มีต่อทักษะการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทักษะการคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด ผู้ศึกษามีข้อสรุป 2 ประเด็น ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเล่นวัสดุปลายเปิด จากผลการศึกษา พบว่า ในระยะที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นวัสดุสร้างสรรค์มีคะแนนเฉลี่ยการคิดยืดหยุ่นเท่ากับ 3.93 ในระยะที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นวัสดุสร้างสรรค์มีคะแนนเฉลี่ยการคิดยืดหยุ่นเท่ากับ 9.57 และในระยะที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นวัสดุสร้างสรรค์มีคะแนนเฉลี่ยการคิดยืดหยุ่นเท่ากับ 15.35 ซึ่งเห็นได้จากการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด ทำให้เด็กปฐมวัยมีทักษะการคิดยืดหยุ่นในระยะที่ 3 สูงกว่า ในระยะที่ 1 และใน ระยะที่ 2 ซึ่งเป็นผลมาจากการที่เด็กได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นวัสดุปลายเปิดอย่างต่อเนื่อง เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างอิสระ ร่วมกันคิดและลองผิดลองถูก เลือกและค้นหาวสดุที่ตนเองต้องการนำมาสร้างกิจกรรม ในระหว่าง การทำกิจกรรมครูใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมความคิดยืดหยุ่นออกมีทีละขั้นตอน เด็กเรียนรู้และค่อยๆ ทำความเข้าใจในกิจกรรม เนื่องจากเด็กจะต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้ไปทีละลำดับขั้นตอน เรียนรู้จากอุปสรรคไปหานามธรรมจึงจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ การจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดทั้ง 8 กิจกรรมนั้น ผู้ศึกษาเลือกแล้วว่ามีเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กเลือกตัดสินใจในการทำกิจกรรม วางแผนการทำงานร่วมกันกับเพื่อน ปรับเปลี่ยน พลิกแพลง

ความคิดให้เข้ากับสถานการณ์ สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง กิจกรรมมีความสนุกสนานและท้าทายความสามารถของเด็ก สอดคล้องกับ Susaorat (2013) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กในช่วงปฐมวัย ควรเป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้ผ่าน ประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจากกิจกรรมจริง จึงจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาการคิดยืดหยุ่นของเด็กผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติ เด็กได้พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับ Wilson (2009) ที่กล่าวว่า การเล่น คือการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เด็กเล่นเพื่อเป็นการสำรวจตนเองและเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวไปพร้อมๆ กัน โดยเริ่มจากการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ ลองผิดลองถูก เรียนแบบ แก้ปัญหา อันนำไปสู่การสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้ การเล่นจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นำเด็กไปสู่การพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การที่เด็กได้เล่นจะทำให้เด็กเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ ผ่านการเล่น สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้คือ วัสดุเหลือใช้และวัสดุธรรมชาติ ที่เด็กหาได้ง่ายจากรอบๆ ตัว เช่น ขวดน้ำพลาสติก ฝา กล่องนม ลังกระดาษ ลังไข่ ใบไม้ กิ่งไม้ ก้อนหิน แก้วอิ โตะ หมอน ผ้า ข้อน ส้อม หม้อ ถังน้ำ เป็นต้น สอดคล้องกับ Mincemoyer, (2016) ที่กล่าวว่า สิ่งของที่เด็กนำมาเล่นเป็นสิ่งของที่ราคาไม่แพงอาจจะเป็นวัสดุเหลือใช้ หรือวัสดุจากธรรมชาติที่นำมาเล่นใหม่ให้เกิดประโยชน์ เช่น เล่นกับธรรมชาติ ใบไม้สด แห้ง ดอกไม้ เมล็ดพืช หิน ดิน หวาย วัสดุเหลือใช้ ไม้ไผ่ดิบ ขวดน้ำ ถัง ลัง กระบอง กล่อง ยางรถพาง ปอ ไหมพรม ผ้า

การจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด ผู้สอนควรกำหนดขั้นตอนในการทำกิจกรรมให้ชัดเจน โดยกำหนดให้มีความน่าสนใจ และเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดทักษะการคิดยืดหยุ่น โดยสามารถออกแบบขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การสร้างความสนใจ ในขั้นนี้ครูเลือกใช้นิทานและคำถามเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม เนื่องจากเมื่อเด็กได้ฟังนิทานเด็กจะติดตามและเกิดจินตนาการที่กว้างไกล เด็กได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวในนิทาน สอดคล้องกับ Philosophy for Children New Zealand (2020) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ในนิทานที่เล่าให้เด็กฟัง เป็นการเพิ่มขั้นตอนกระบวนการค้นหา คำตอบ ข้อสงสัย เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน และการใช้สื่อนิทานจะไม่สามารถช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดให้กับเด็กได้เลย หากปราศจากการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นและคอยส่งเสริมให้เด็กคิด โดยต้องไม่เป็นการกดดัน หรือทำให้เด็กเกิดความรู้สึกไม่ดีในการคิด นิทานที่ครูนำมาเล่าควรเป็นนิทานที่เน้นการประดิษฐ์หรือการเล่นสร้าง เนื่องจากนิทานประเภทนี้มีเนื้อหาและรูปภาพที่ทำให้เด็กเกิดความตื่นเต้น ท้าทาย มองเห็นภาพในการทำกิจกรรมจากการสังเกต เด็กมีต้นแบบในการเล่นสร้าง สอดคล้องกับ Keawkungvel (1997) ที่กล่าวว่า การเลียนแบบเกิดจากการสังเกตตัวแบบ การสังเกตส่งผลให้เกิดการทำงานในระบบความรู้ ความคิด ความจำ และมีการเสริมแรงอีกทั้งมีปฏิริยาโต้ตอบระหว่างคน สิ่งแวดล้อม แรงจูงใจภายนอก แรงจูงใจภายใน บนฐานสมรรถภาพทางชีวภาพของบุคคล

ขั้นที่ 2 การสร้างสถานการณ์ ในขั้นนี้เด็กแบ่งกลุ่มร่วมกันวางแผนและแบ่งหน้าที่ในการทำกิจกรรม เด็กแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เรียนรู้การทำงานร่วมกัน กิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มมีสำคัญกับเด็กปฐมวัย เพราะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม ทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง สอดคล้องกับ Casey and Robertson (2019) ที่กล่าวว่า การเล่นช่วยส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ ค้นหาและค้นพบคำตอบด้วยตนเอง พัฒนาพฤติกรรมทางสังคม การผลัดกันเล่น การเป็นผู้นำ และการร่วมมือ นอกจากนี้ ยังช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาผ่านการผจญภัยและความท้าทาย

ขั้นที่ 3 การดำเนินกิจกรรม ในขั้นนี้เด็กค้นหาวสดุอุปกรณ์และปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ให้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ครูเปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมอย่างอิสระ ได้ลองผิดลองถูก ในระหว่างการทำกิจกรรมครูคอยสังเกตและกระตุ้นด้วยคำถาม ให้คำชี้แนะในบางช่วงเวลาที่ทำกิจกรรม เนื่องจากในช่วงแรกเด็กยังปรับตัวไม่ได้ เกิดความสับสนคิดไม่ออกว่าวัสดุที่ตนเองหามาจะใช้ในการทำกิจกรรมได้อย่างไร สอดคล้องกับ Weisberg et al. (2016) ที่กล่าวว่า การเล่นแบบชี้แนะมีประสิทธิภาพสูงเมื่อต้องการให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่เกินขอบเขตความสามารถของตนเองหรือบรรลุเป้าหมายที่ผู้ใหญ่วางไว้ รวมถึงการใช้คำถามปลายเปิดในการกระตุ้นความคิด การแก้ปัญหา และความท้าทายที่เกิดขึ้นขณะเล่น

ขั้นที่ 4 การสรุปผล ในขั้นนี้เด็กต่อเติม เพิ่มเติมผลงาน เนื่องจากบางกิจกรรมเด็กยังทำได้ไม่สมบูรณ์และต้องการต่อยอดผลงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นครูใช้คำถามกระตุ้นเพื่อเป็นการสะท้อนการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรม ขั้นตอนวิธีการสร้าง การหาข้อมูล ปัญหาที่ตนเองพบและวิธีการแก้ปัญหา สอดคล้องกับ Songsang (2007) ที่กล่าวว่า ในกระบวนการแก้ปัญหาเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การที่ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กมีความกระตือรือร้นก่อให้เกิดการค้นพบความรู้มากมาย ซึ่งความรู้ต่างๆ ถูกสร้างขึ้นด้วยตัวเด็กเอง โดยใช้ข้อมูลที่ได้รับมาใหม่กับข้อมูลที่มีอยู่เดิม ทำให้เด็กสร้างองค์ความรู้ใหม่ เด็กรับรู้และเข้าใจสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

2. การคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการกรรมการเล่นสื่อดีสูญพลายเปิด มีค่าเฉลี่ยของการคิดยืดหยุ่นที่สูงขึ้นทั้ง 4 ด้าน โดยด้านที่มีความเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ ปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกับเพื่อน รองลงมา คือ ด้านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ด้านรับฟังหรือแลกเปลี่ยนความคิดจากผู้ใหญ่ และด้านปรับเปลี่ยนกิจกรรมและวิธีการให้เข้ากับสถานการณ์ ตามลำดับ ซึ่งผู้ศึกษาได้สังเกตถึงความเปลี่ยนแปลงดังนี้

ด้านปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกับเพื่อน ในการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีสูญพลายเปิด ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กได้เล่าถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ตนเองได้รับมอบหมาย หน้าที่ความรับผิดชอบในระหว่างการทำกิจกรรม สิ่งที่ทำให้ด้านนี้มีความเปลี่ยนแปลงมากที่สุด มีผลมาจากการที่เด็กได้ลงมือทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง เด็กได้ทำกิจกรรมซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้เด็กเกิดความเข้าใจปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ เด็กเรียนรู้ว่าไม่จำเป็นบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบใดก็มีความสำคัญในการทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ตามแผนที่วางไว้และจะขาดหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งไปไม่ได้ สอดคล้องกับ Casey and Robertson (2019) ที่กล่าวว่า การเล่นสื่อดีสูญพลายเปิดช่วยให้เด็กเรียนรู้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง พัฒนาพฤติกรรมทางสังคม การผลัดกันเล่น การเป็นผู้นำ การร่วมมือ โดยเฉพาะทักษะการสื่อสารที่เกิดจากการแจกแจงบทบาทหรือหน้าที่รวมถึงการตัดสินใจร่วมกันเพื่อสร้างกติกาในการเล่น

ด้านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง การจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีสูญพลายเปิด เด็กได้วางแผนและเรียนรู้ในการทำกิจกรรมได้โต้แย้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยครูใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้ได้เด็กเล่าถึงปัญหาความขัดแย้งและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในด้านนี้สิ่งที่เห็นความเห็นความเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจน คือ เด็กกล้าตัดสินใจและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมหรือการเล่น เด็กตัดสินใจในการแก้ปัญหา เลือกทำกิจกรรมที่เห็นว่ามีความเหมาะสมและจะทำให้ผลงานสำเร็จ ล่วงได้ตามแผนกิจกรรมที่วางไว้ เด็กค่อยๆ คิดหาเหตุผลมาอธิบายว่าทำไม เพราะอะไรถึงได้ตัดสินใจที่จะทำกิจกรรมแบบนี้ ในระหว่างการทำกิจกรรมเกิดปัญหาอะไรบ้าง สอดคล้องกับ Daly and Beloglovsky (2015) ที่กล่าวว่า การเล่นสื่อดีสูญพลายเปิดส่งเสริมการคิดที่นำไปสู่การแก้ปัญหาและเพิ่มความสามารถของเด็กในตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหา เด็กได้มีโอกาสสร้างและไตร่ตรองในการใช้สื่อดีสูญพลายเปิด เด็กได้สนทนาและมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยการทำงานร่วมกัน

ด้านรับฟังหรือแลกเปลี่ยนความคิดจากผู้ใหญ่ ในการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีสูญพลายเปิด เด็กค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ด้วยตนเอง ในแต่ละกิจกรรมเด็กๆ จะต้องหาข้อมูลเพื่อนำมาสร้างกิจกรรมตามเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่ครูวางไว้ เช่น เด็กๆ จะสร้างแคมป์จากวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ได้อย่างไร โดยอาศัยประสบการณ์เดิมและข้อมูลของตนเองได้รับมาปรับใช้ในการทำกิจกรรม สอดคล้องกับ Gibson et.al. (2017) ที่กล่าวว่า การเล่นสื่อดีสูญพลายเปิดต้องเด็กจะต้องได้รับคำแนะนำจากผู้ใหญ่เพื่อที่เด็กจะได้นำไปใช้ในการปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนแปลงในการเล่น เด็กมีส่วนร่วมในการเล่นได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น กล้าแสดงออกทางความคิด และยังเป็นการกระตุ้นให้เด็กค้นพบความคิดสร้างสรรค์

ด้านปรับเปลี่ยนกิจกรรมและวิธีการให้เข้ากับสถานการณ์ ในการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีสูญพลายเปิด เด็กได้เรียนรู้การปรับเปลี่ยนกิจกรรมและวิธีสร้างกิจกรรมที่แตกต่างไปจากแผนงานที่ได้วางไว้ แต่ยังคงอยู่ภายใต้เงื่อนไขหรือสถานการณ์เดิม ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมและพบเจอปัญหาที่ไม่สามารถสร้างกิจกรรมต่อไปได้ เด็กจะต้องวางแผนการทำกิจกรรมและปรึกษากับเพื่อนใหม่อีกครั้ง เพื่อให้กิจกรรมสามารถดำเนินต่อไปได้จนสำเร็จ ในด้านนี้เป็นด้านที่มีความเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด เนื่องจากในบางกิจกรรมเด็กยังไม่สามารถปรับตัวได้ เด็กสับสนและคิดไม่ออกว่าจะทำกิจกรรมต่ออย่างไรเมื่อวัสดุที่ตนเองต้องการนำมาใช้ไม่มีหรือหาไม่ได้ ดังนั้นครูผู้สอนควรให้เวลาให้เด็กได้คิด และชี้แนะในบางช่วงเวลาให้เด็กทำกิจกรรม สอดคล้องกับ Boonkerd et al.,

(2015) ที่กล่าวว่า ในขณะที่เล่นนั้นเด็กจะค้นพบตัวเองในการเรียนรู้ในการทำงาน ในการแก้ปัญหา ได้ลองผิดลองถูก เมื่อไม่สำเร็จ ก็เริ่มใหม่ เกิดแรงจูงใจในการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถได้มาด้วยฟังหรือการบรรยายของครู

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งนี้

1. ในการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดในขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม อาจให้เด็กจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ตนเองให้ความสนใจมาจากที่บ้าน เพื่อที่เด็กจะได้มีโอกาสค้นคว้าวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย ตามความสนใจของตนเอง
2. ในการเลือกนิทานครูควรเลือกนิทานที่มีเนื้อหาที่เน้นในเรื่องของการประดิษฐ์ เพื่อที่จะกระตุ้นให้เด็กเกิดจินตนาการในการเล่นสร้าง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดที่มีต่อการพัฒนาทักษะในด้านอื่นๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาทักษะการคิดยืดหยุ่นกับตัวแปรอื่นๆ ที่น่าสนใจ เช่น การเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดกับทักษะทางด้านสังคม การประกอบอาหารกับการคิดยืดหยุ่น เป็นต้น

References

- Boonkerd, P., Piyaudchariya, L., Apinuntaporn, N., & Prasert, A. (2015). *Brain-based learning: BBL*. Bangkok: Office of Knowledge Management and Development (Public Organization). [in Thai]
- Caruana & Daniela. (2013). *Learning through landscapes: Promoting out-of-class teaching and learning*. Retrieved from <https://www.um.edu.mt/library/oar/handle/123456789/9282>
- Casey, T., & Robertson, J. (2019). *Loose parts play: A toolkit*. Edinburgh: Inspiring Scotland.
- Chutabhakdikul, N., Thanasetkorn, P., Lertawasdatrakul, O., & Ruksee, N. (2017). *Tool development and evaluation criteria for assessment of executive function in early childhood*. Bangkok: Mahidol University. [in Thai]
- Daly, L., & Beloglovsk, M. (2015). *Loose parts: Inspiring play in young children*. St. Paul, MN: Redefeat Press.
- Isquith, P. K., & Gioia, G. A. (2008). *Behavior rating inventory of executive function BRIEF interpretive report*. Retrieved from https://www.acer.edu.au/documents/sample_reports/brief-interpretive.pdf
- Gibson, J. L., Cornell, M., & Gill, T. (2017). A Systematic review of research into the impact of loose parts play on children's cognitive, social and emotional development. *School Mental Health*, 9(4). <https://doi.org/10.1007/s12310-017-9220-9>
- Gioia, G. A., Isquith, P. K., Guy, S. C., & Kenworthy, L. (2000). *Professional manual behavior rating inventory of executive function*. Florida: PAR.
- Hammethee. (2018). *Brain skills development manual of executive functions for early childhood teachers* (4th ed.). Bangkok: Matichon Public Company. [in Thai]
- Jatisathien, C., Meesasan, K., & Chaikarn, A. (2017). *Early childhood development*. Holistically Bangkok: Plus Press. [in Thai]
- Kajornsinsin, B. (2005). *Analysis and interpretation of research data by using software packages*. Bangkok: Kasetsart University. [in Thai]

- Keawkungvel, S. (1997). *Psychology of life at all ages*. Bangkok: Thammasat University. [in Thai]
- Mincemoyer, C. C. (2016). *Loose parts: What does this mean?* Retrieved September 18, 2020, from https://drive.google.com/file/d/1K3cib3fkmx_RnjcveurN6_XpqXFydMuQS/view
- Office of the Prime Minister. (2017). *Twelfth National Economic and Social Development Plan 2017-2021*. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board. [in Thai]
- Philosophy for Children New Zealand. (2020). *About P4C*. Retrieved September 24, 2020, from <http://www.p4c.org.nz/about>
- Scott, L. M. (2019). *21st Century Learning for Early Childhood*. Retrieved from <https://www.battelleforkids.org/networks/p21>
- Susaorat, P. (2013). *Thinking development*. Bangkok: 9119 Technic Printing LP. [in Thai]
- Songsang, J. (2007). *The effect of integrative art activity on problem solving of young children* (Master thesis). Bangkok: Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Weisberg, D. S., Hirsh-Pasek, K., Golinkoff, R. M., Kittredge, A. K., & Klahr, D. (2016). Guided play: Principles and Practices. *Current Directions in Psychological Science*, 25(3), 177-182.
- Wilson, P. (2009). *Play work primer*. NY: Alliance for Childhood.